

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Ujságírók ünnepzése

*A két „Smá Jiszróél.” — Ginczler
vezércikk élén - Petőről egy sor
sem. — Krausz Simon: „Életem”.
A Nyékhegyi idézet tanulságai. —
Nagy Andor: Tavasz Váradon.
— Három igaz történet. — Szines
riportok. Olvasom... Nem olvasom...*

X. évfolyam, 23. sz.

1937. november 15

Felavatták a Bosnyák-téri tanácstermet

Vasárnap este 8 órakor a Bosnyák téri templomkörzet tanácstermében ünnepi vacsorát rendezett a körzet vezetősége, az átépített tanácsterem felavatása alkalmából. Ezen az ünnepi avatóvacsorán ott volt nemcsak a körzet, hanem a pesti zsidóság színe-java. A vendégeket *Mezőfy Vilmos*, a körzet népszerű elnöke üdvözölte, megköszönte *Stern Samu* elnök jelenlétét, üdvözölte *Eppler Sándor* főtitkárt, majd a közönség tapsai között mondott köszönetet *Somogyi Györgynek*, a kiváló építésznek, végzett munkájáért és külön megköszönte *Sattler Mihály* fáradhatatlan tevékenységét. A körzeti rabbi avatóbeszéde után *Stern Samu* elnök tartott magasszínvonalú és érdekes beszédet, amelyben kitért az egész magyar zsidóság helyzetének ismertetésére. Arra kérte a zsidóság jelenlevő reprezentánsait, hogy ne adják fel optimista hitüket és reményüket, mert a zsidó sors még súlyosabb megpróbáltatások ellenére is tovább él és tovább fejlődik. Azok, akik a zsidó sors elől megszöknek, nem érdemesek arra, hogy zsidók legyenek. A zsidó anyákhoz is kérést intézett *Stern Samu* elnök, hogy gyermekeiket reális életpályákra neveljék és ne a diploma szerzést tartásuk fontosnak, hanem azt, hogy idegen nyelveket tanuljanak és oly ipari foglalkozást adjanak a kezükbe, amellyel minden esetben biztosíthatják megélhetésüket. A felszólalások elhangzása után még hosszú ideig a legjobb hangulatban maradt együtt a közönség.

Schichtancz Ármin 75 éves. Az OITE elnöke, a megszűnt Pesti Izr. Folg. Leányiskola volt igazgatójának; *Schichtancz Árminnak* 75-ik születésnapját ünnepelték október 30-án nagyszámu tisztelői és barátai. A Szombat is szeretettel gratulál a kitűnő pedagógusunk.

Breuer Gusztáv siremlékének felavatása. Vasárnap, október 31-én délelőtt 11 órakor avatták fel kegyeletes szertartás

keretében *Breuer Gusztávnak*, a Dohány utcai templom sok éven át volt érdemes előjárójának siremlékét a rákoskeresztúri izr. temetőben. A kegyeletes ünnepségen a Pesti Izr. Hitközség előjáróságát *Frey Kálmán* és dr. *Rosenák Miksa* előjárók képviselték és testületileg jelent meg a Dohány utcai templom templomi előjárósága *Wiener Mór* vezető templomi előjáróval az élén. A szertartáson dr. *Groszmann Zsigmond* rabbi avatta fel a siremléket meleg méltató beszéd kíséretében, majd dr. *Rosenák Miksa* előjáró méltatta az elhunyt érdemeit.

A Pesti Izr. Hitközség szabadegyetemi előadássorozatában nov. 15-én, hétfőn este 6 órakor «A zsidóság szociális helyzete Magyarországon» címmel *Burger Dénes* dr., 7 órakor «Vallás és higiénia» címmel *Némái József* dr.; november 18-án, csütörtökön este 6 órakor «A pszichoanalízis kritikája zsidó szempontból» címmel dr. *Hevesi Ferenc*, 7 órakor pedig «Pedagógiai alapproblémák» címmel dr. *Csech Arnold*; a *Szülők Pedagógiumában* november 17-én szerdán este 7 órakor «Pszichológiai kérdések a nevelésben» címmel *Szeles Henrik* tart előadást, melyet vi. a követ. Valamennyi előadás a Goldmark teremben. — Belépődíj nincs.

Házasság. *Virág Gyula* a Mult és Jövő igazgatója és *Lustig Sári* október hó 31-én házasságot kötöttek. Tanúk voltak *Csermely Gyula* dr. és *Peterdi Andor* írók. Az egyházi esküvőn, mely november 9-én a Kazinczy utcai templomban lett megtartva, az esketést *Sussmann* rabbi végezte.

A Vivó és Atletikai Club vivó szakosztályának rendezésében november 13-án, szombaton tánccal egybekötött művészestély lesz a Goldmark teremben: VII. Wesselényi utca 7. Jegyek a VAC titkárságában: VII. Wesselényi utca 44 válthatók.

|||||

KUSEVICKY

a világhírű varsói főkántor

egyetlen hangversenye

UJ MŰSORRAL

Nov. 24-én, 8 órakor a Vigadóban

Jegyek 1—6 P-s árban a
TRANSCONTINENTnél
Dorottya-u, 7. T. 383-133

|||||

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Két „Semá Jiszroél“

Szerkesztőváltás a Pester Lloydnál

A Pester Lloyd irányítását *Vészi József*, a fiatal aggastyán kiadta a kezéből. Hat évtizedes szakadatlan publicisztikai munkássága érdekes, színes és értékes fejezete a magyar kulturtörténetnek és a hirlapirodalom históriájának. Egyéniségével *Vészi József* nagy szolgálatot tett a magyar zsidóságnak is.

Ahol őt szerették, ahol tisztelték, ahol szolgálatait igénybe vették, ott őbenne és általa megtanulták tisztelni a zsidóságot, mert ő soha nem tagadta zsidó voltát. Sőt az utolsó 30 évben ahol lehetett, a zsidósághoz való tartozandóságnak, a magyar zsidó kulturtörekvések fontosságának kifejezést is adott szóban és írásban. Ez azt mutatja, hogy igaza van a talmudi mondásnak: «Isten a szívet kívánja», ami ebben az esetben azt jelentheti: a zsidósághoz, a zsidó közösségben való értékes munkálkodáshoz elsősorban szív, azaz «zsidó érzés» kell. *Vészi József* olyan hitközségből származott, ahol már 80 évvel ezelőtt igen gyengén pislákolott az aktív zsidó élet. Aradon már 150 évvel ezelőtt indította meg Chorin Áron rabbi azt a folyamatot, amelyet retrospektíve nem ítélnénk meg másképpen, mint elzsidótlánodásnak. Ez a folyamat, amely a régi zsidó hagyományokat és hagyományos formákat sterilizálta, vagy egészen megszüntette, a zsidóságban nem látott mást, mint egy általános erkölcsi, filantropikus elméletet, amely belekapcsolódik a bibliai korba. Érthető tehát, hogy a köznépszázai részére ez tulajdonképpen nem jelentett mást, mint szakítást az ősök vallásosságával és igen sokszor az egész zsidósággal. A mélyebben érzők megőrizték magukban a Tóra eszmekörében kitermelt ethikum nagyszerűségét és átítták vele lelküket.

A Tóra ethikájának e magas páthosza szólalt meg mindenkor az Aradról származó *Vészi* zsidó vonatkozású felszólalásaiban.

Lendülettel és meggyőződéssel hangoztatta mindenkor, hogy életelve a «Semá Jiszroél» köré jegecesedett. Most, hogy elvonult a Pester Lloyd éléről, az örökét *Ottlik György*, a kiváló diplomata és publicista veszi át. Feltehető, hogy *Vészi József* szelleme általános magyar politikai és társadalmi kérdésekben tovább fog élni, amint ezt az új főszerkesztő írásban is lerögzítette, de kifejezésre juttatta beköszöntő beszédében is, amelyet munkatársai előtt tartott. A beköszöntő beszédnek volt egy csak mellékesen odavetett megállapítása, amelyet azonban igen fontosnak tartunk kiemelni, mint olyant, amely éppen a felekezeti sajtó szempontjából tanulságos, elgondolkoztató és a felekezet vezető köreinek figyelmébe ajánlandó.

Azt mondotta a Pester Lloyd új főszerkesztője, hogy népszerűvé kell tenni a német lapot a fiatalok körében is, mert most csak az öregek olvasnak németül és egy-egy gyászjelentés mindig egy-egy előfizető elvesztését jelenti. *Ez a megállapítás a felekezeti sajtó viszonyaira fokozott mértékben áll.* Ha azt olvassuk, hogy egy zsidó ember elhunyt, legyen az jobb kereskedő, hitközségi előjáró, a hitközségben bármilyen szerepet vivő reprezentáns, akkor ez azt jelenti, hogy *a halála után pár héttel már lemondják a zsidó lapot, amelyet tartott és a felekezeti relációkat a kényszerminimumra szorítják.* Megvalósul egy régi zsidó prédikátor gunyos és keserű szava: «Mi zsidók akármilyen rosszak is vagyunk, megtartjuk a Tórának egy-egy igéjét, ha valaki meggazdagodik, akkor illusztrálja azt a tórai szót: *Jesurun-meghizott és kirugott*», még gyakoribb, hogy az öregek elhunytá után joggal mondhatják a fiatalok ugyancsak a Tóra szavaival: *«Kitakarítottam a házból mindent, ami szent».*

Amikor ezt kiemeljük, akkor nem az előfizetők esetleges csökkenését fájlaljuk, hanem azt, hogy *a fiatalabb nemzedék nem érez lelki szükségletet zsidó lapok olvasására, közömbösségből és nemtörődömségből.* Ez még sokkal nagyobb baj, mint az, hogy a fiatalok nem olvasnak németül, annál inkább olvasnak magyarul. De ha a magyar zsidó lapokat se olvassák, ez azt jelenti, hogy a zsidóságukkal baj van. Ezért tanulságos számunkra a Pester Lloydnál történt őrsváltás. Elvonult a nagy mester, aki mélységesen átérezte, hogy mit jelent a «Semá Jiszroél» és átvette az irányítást a keresztény főszerkesztő, de beköszöntőjének egyik kis részletére is mondható «Semá Jiszroél» «Halljad Izráel», mert mindazoknak, akik a felekezeti életben szerepet játszanak és akiknek gyermekeik vannak, vagy akiknek rokonságában vannak gyermekek, fel kell figyelniük arra, hogy gondoskodni kell a zsidó élet terén is a nemzedékek folytonosságáról.

A Nyékhegyi idézet tanulságai

Először mondjuk el az esetet. A napilapok jelentése szerint *dr. Nyékhegyi István* előadást tartott a zsidó sajtóról és az előadásból a jobboldali lapok a nyilvánosság előtt lobogtattak egy citátumot 1910-ből, a Szombat című ujságból, amelyben *dr. Kenéz-Kurländer Ede* megírta, hogy a magyar sajtóban a szabadkőművesség eszközét látja nagy megelégedésére és elragadtatásának ad kifejezést, hogy az összes számbajövő sajtóorgánumok arzenáljai a szabadkőművességnek.

Természetesen megállapíthattam a mult számunkban, hogy *a mi tízéves Szombatunknak semmi köze nem lehet az 1910-ben megjelent állítólagos Szombat című laphoz, amelyet egyébiránt soha nem láttam.*

Nem csinálunk kázust a dologból, különben írásban kértük volna a nyilatkozatot és kívántuk volna közzétételét azokban a lapokban, amelyekben ez a hamis citátum megjelent. Ez nem is lenne túlzott pedantéria, hanem oly óvatosság, amely a mai helyzetünkben igen ajánlatos. Hiszen igazán nem kellemes, ha *a mi viszonyaink mellett összefüggésbe hozzák valakinek nevét olyan törekvésekkel, amelyeket 25 évvel ezelőtt követendőknak tartottak, ma pedig a legnagyobb mértékben veszedelmeseknek vélnék* és mindenki megkapja a *destruktív* jelzöt, akinek bárminemű vonatkozása van vagy volt velük.

Az ügy formális elintézésén kívül azonban nagyon is tanulságos epizód ez, úgy az írás, mint a zsidó-ellenesség tekintetében. Látjuk rikitó világításban, hogyan tartanak előadásokat, milyen apparátussal és milyen tudományos „fedezettel”. *Az egyik citál valamit egy folyóiratból, ame-*

lyet soha nem látott. A másik átveszi és természetesen kútfő gyanánt joggal hivatkozhatik a hamisított idézet első közlőjére. Így lesznek a *hamisítások közkinccsé.* Az idézetekkel egyébként is baj van. Egy kis rosszindulattal ki lehet forgatni az idézetet a maga igazi értelméből és összefüggéséből. Mi zsidók a szó szoros értelmében rémregényt tudnánk írni ezekről a dolgokról. *Már évtizedek óta hamisítják, kisterilizálják, az összefüggésből kiragadják a Talmudnak egyes idézeteit oly lelkiismeretlenséggel, mint ahogy ezt például a bibliával csinálják most Németországban.* És itt hiábavaló a felvilágosítás. Hányszor fogunk még találkozni azzal a kijelentéssel, hogy *dr. Kenéz Kurländer Ede* már 1910-ben megmondotta, hogy a magyar liberális sajtó a szabadkőművesség világuralmának egyik eszköze. És hiábavaló lesz rámutatni ezekre a sorokra, amelyek a való tényállást rögzítik le.

Becsületesebb és tisztább atmoszférára van szükség, amikor minden előadó és minden szónok felelősséget érez azért, amit mond, oly légkörre, amely nem ismeri el: „a cél szentesíti az eszközt” és egy üdvösnek vélt cél érdekében felelőtlenül szabad mindent össze-vissza írni, hivatkozni nemlétező forrásokra és szerzőkre, össze téveszteni a dolgokat. A felekezeti sajtóban is sok tekintetben ez a szellem uralkodik, így tehát *dr. Nyékhegyivel kapcsolatosan olyasvalamit állapítunk meg, ami pro fro interno is megszívlelendő.*

Hotel Kikelet (Tőkés Anna, Páger Antal, Kabos Gyula, Turai Ida főszereplésével) valamint **Harc a tenger alatt** című izgalmas történet és aktuális világhírű az Odeon filmszínházban (Rottenbiller-u. 37-b.)

Ginczler vezércikk élén

- Petőről egy sor sem

Láttunk már arisztokratákat is pénzügyi zavarokkal küzdeni és fizetésképtelenséget jelenteni. Patinás nevű előkelőségeket kényszer-egyessegeket kötni. És mégis csak a zsidó vallású Ginczler neve kerül vezércikk élére, kizárólag azért, mert zsidó.

Nem ismeretes még Ginczler státusa, de kívülről megállapíthatom, hogy egy kis forgótöke támogatással az ügy nem pattan ki, nem lesz belőle esemény és senkit nem ér károsodás.

Ginczler azonban megérdemli sorsát. Most, amikor az angol Lloyd nem vállal háborus kockázatot, miért markolt sokat, miért nem érte be három házzal, miért volt teli fantáziával, miért nem vetett számot anyagi erejével?

Igy nemcsak magának okozott kárt, hanem az egész magyar közgazdaságnak. Ki mer ezek után vállalkozni, ki fog építtetni, ki nyújt kereseti lehetőségeket az építőiparnak. Legfeljebb az, aki bankbetét felett rendelkezik. De ilyen kevés van. Az Új Magyarország megállapítása szerint Ginczler inszolenciája zsidó bűn. Nem szállunk vitába azzal, akit úgy sem lehet meggyőzni, de le kell szögeznünk, hogy az utolsó ötven év híres „krach”-jai közt alig akadunk zsidóra. Lesseps és társai, Mme Hanau, Stinnes, Stavisky,

Kreuger — mind árják voltak.

Természetesen Új Magyarországtól a Talmud is kap egy hátbavágást. Ginczler úgy van beállítva, mint rabbinövendék, aki a Talmud emlőin nevelkedett. Ezzel szemben én úgy tudom, hogy csak alsóbb zsidó iskolát végzett és talmudfoliánsokat legfeljebb könyvespolcokon látott.

Végezetül még azt kérdelem a kitűnő organumtól, miért ír csak a Ginczler Hermanról s nem írja meg a Pető Perl Felix, a Budakalászi Textilgyár vezérigazgató esetét, amely százszorosan súlyosabb.

Olvasom

(Levél) Most jelent meg egy új könyv: Arnold Zweig regénye „Vihar Palesztina fölött” magyar fordításban. A 46. lapon ezt olvassuk: „A béke a maga csúcspontjain terem, teremtsen békét közöttünk”. Ez a mondat teljesen értelmetlen. Csak azért akadtam meg rajla, mert zsidó imának van idézve. Erre azután a mondatot németre visszafordítottam és könnyen lehetett megállapítani, hogy a csendes Semone Eszré utolsó mondatáról van szó: „Osze solaum bimraumov”. Zweig németre bizonyára így fordította le: „Der Frieden stiftet in seinen Höhen, der Stifte stb.” A fordító azt hitte, hogy itt a „der” szó névelő és ezért ehelyett: „Az aki békét szerz az ő magaslatáiban” (azaz az Isten, aki az égitestek pályáját megállapítja) úgy fordította le a mondatot, mintha a békéről szólna. Pedig Istenről szól az ima. (Nem ártana zsidó tárgyú regények fordításánál hozzáértő közreműködését igénybe venni.)

„Amig én egy csirkét megettem, addig hetet kellett levágni . . .

Krausz Simon „Életem” c. könyvének margójára

Megale tefech. Közismert talmudi szólás: Fedd egy araszt és lefed két araszt. Krausz Simon «Életem» c. könyve most jelent meg. A könyvet meg kell venni és el kell olvasni. Érdekesebb bármely regénynél és nagyon tanulságos. Akinek részvénye van, vagy részvényt akar venni, az okvetlenül tanulmányozza, hogy miket ír a szerző a tőzsdei transzaksiókról. Csak az sajnálatos, hogy midőn sok ismeretlen titkot elmond, tizannyit elhallgat. Reméljük, hogy a következő kötetben többet fogunk olvasni.

Krausz Simon beszéli, hogy egy alkalommal ő is, Láczy Leó is, 50 000 koronával szerepeltek egy gyűjtőben, más alkalommal az összes bankvezérek 25–25.000 koronát adtak jótékony célra. Az e fajta adományokat nem tudom elkönyvelni a jótékonyok számláján, e fajta adományok inkább a politikum síkján mozognak. Jótékonyok, az más!

Krausz Simon sűrűn emlegeti, hogy nála lelki szükség volt és öröme tellett az adakozásban. Salamon király a Példabeszédek (XV. 15) során azt mondja: «A jószívűeknek szünetlen lakodalmuk van». Van olyan jótékonyok is, amely nem jószívűségből fakad. Így például: tanulókoromban Pápán bejáratos voltam egy gazdag, tudós zsidóhoz, aki fukar volt, ön maga is nélkülözött és szegénynek soha nem adott egy fillért sem. Ezzel szemben, az évi mérleg készítésénél kiszámította a bruttó jövedelmet s annak 10 százalékát beküldte a hitközség jótékonyági osztályára. Ez is jótékonyok, de nem az igazi! A neves Martin Buber, az igazi jótékonykodást a következő chassideus mesével illusztrálja; A csodarabbi kíséretével felkeresett egy nagycsaládu szegény

embert, aki igen szűkölködött. Azonnal intézkedett, hogy hozzanak ágyneműt, ruhát, fehérneműt, meleg ételt és megtöltötte az éléskamrát, azonfelül készpénzt is adott. A boldog család leült étkezni, a csodarabbi készült elmenni és ismét adott pénzt. A jótékony adományokkal elhalmozott ember az újabb pénzadományt már nem akarta elfogadni, mire a csodarabbi a következőket mondotta: «Amit eddig adtam, azt magamnak adtam, mert lelki szükségét érzem annak, hogy adjak és jót tegyek. Amit most adok, azt azért adom, hogy a Biblia parancsának eleget tegyek.

30

Krausz Simon beharangozza könyvének második kötetét is, amely még érdekesebbnek ígérkezik s amelyben a zsidó-kérdéssel is foglalkozni fog. Kíváncsiak vagyunk, vajon a világot járt szerző, aki sok külföldi zsidó bankárral érintkezett, *találkozott-e néha hittestvérekkel is?*

30

A könyvből a következő érdekes szemelvényeket közöljük:

„Általában az iskolában a legtöbbünkönél megmutatkozott a jövő fejlődésének iránya. Hat-hét éves korunkban gyerekekkel önképzőkört akartunk alakítani. Vida Jenő iskola-társunknak az az ötlete támadt, hogy ezzel pénzt is lehetne csinálni: a Polisoyszky-cukrászdában, a Nagymező-utcában öt krajcárért kellene süteményt vásárolni és a fiuknak az önképző-körben hat krajcárért eladni. Vidának ez az üzleti talentuma ismételten felcsillant . . . Mikor az egyetemi ifjuság a véderővita alkalmával tüntetett . . . Vida, aki bejáratos volt Reinitz kalaposékhoz, beszédet intézett az osztályhoz és a

tüzes szónoklat lényege az volt, hogy a haza hív bennünket és ha a haza hív, akkor mennünk kell, de nem illik másként, mint kucsmában. A kucsmát pedig ő megszerzi az osztálytársak részére 10 krajcárral olcsóbban, mint a bolti ára. És nyomban aláírási ívet is körözött . . .

Mostanában sokkal szenvedélyesebben került napirendre a zsidókérdés, mint az elmúlt félszázadban bármikor. Zsidógyűlölő irányzatoknak vagyunk tanui, melyek egyik gyújtó jelszava: «Le kell törni a zsidó szolidaritást!»

Hát én megnyugtathatok mindenkit: Soha, soha ennyi rosszasságban, orvámadásban részem nem volt, mint — zsidók részéről.

Amivel természetesen ismét nem állítom, hogy mindezek az alantas, nemtelen tulajdonságok zsidó ösztönök volnának. A bűnözés emberi. Gyakran elmondtam baráti körömben, hogy nem láttam még tejhamisító zsidó sváb-asszonyt, mert egyszerűen nincs zsidó sváb-asszony, tehát tejhamisító más társadalomból és felekezetből kerül ki. Viszont uzorát többet láttam zsidó részről, mert pénzkereskedéssel, — főleg, mert más pályákról és hivatásokból sokáig kizárattak — inkább zsidók foglalkoznak. Ha tehát azt mondtam, hogy a zsidók részéről szenvedtem, annak az a magyarázata, hogy a bank- és üzletvilágban hozzájuk gyakrabban volt szerencsém . . .

Mindezt annak az illusztrálására hozom fel, hogy a zsidó szolidaritás a mesék világába tartozik.

Feleségével kapcsolatban, a következő, emberileg nagyon érdekes sorokat írja: «És bár üzletről otthon soha nem beszéltem — sok évig még telefon sem volt a lakásomon — bár többnyire dalolva tértem haza, ezzel őt félrevezetni soha nem tudtam!

O megtalálta a kulcsot az agyamhoz és csodáltam, mikor minden kérdés és bevezetés nélkül azt a megjegyzést tette, hogy «édes fiam, megleszünk mi két szobában is, csak ne nézz olyan szótlanul a messze-ségbe . . .»

Olvasom

A népszerű és világotjáró hontalan orosz dizőz, Dela Lipinskaia rövidesen kiadja az emlékiratait. Az énekesnő naplóját, amelyet francia nyelven írt, az egyik párisi nagy kiadó-cég hozza nyilvánosságra. Címe:

„Egy lány, aki bejárta a földgolyót“

A beavatottak, így többek között Lipinskaja néhány barátja, azt mondja, hogy az életrajz szenzációs lesz, mert nemcsak a gyönyörű vörös dizőz hányatott életével ismerteti majd meg az olvasót, hanem egyszersmint rendkívül érdekes képet ad a világ nagy városainak közönségéről is. A könyv bevezetésében egyebek között a következőket mondja:

„Az tudja csak, mi a könny, akinek egy szobája sincs a nagyvilágon, akinek háza a vonat és aki számára nincs, aki utlevelet adjon. Oroszországból való távozásom pillanatától kezdve mindmáig szakadatlanul utazom. Majdnem minden nap új városok új házakkal, új utcákkal és rengeteg új emberrel . . . A világ nagy utasai mi vagyunk, akiktől a végzet elvette azt a kis szobát, melynek falait születésünk pillantottuk meg először. Mi tudjuk csak igazán, mi történik a világban . . . — Sok apró esemény együtt . . . sok könny . . . álom, öröm, szomorúság . . . a könny sorai. Egy mosolygó nő szomoru szívét adom át önöknek azzal, hogy értsék meg őt . . .“

A hetvenéves

Kóbor Tamás ünneplése

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat vasárnap délelőtt ünnepi ülés keretében hódolt *Kóbor Tamás*nak, a nagy írónak születése 70. évfordulója alkalmából. A Pesti Izr. Hitközség Goldmark-terme zsufolásig megtelt előkelő, ünneplő közönséggel. A felekezeti testületek képviselőin kívül megjelentek az Írók Gazdasági Egyesületének, a PEN Klubnak, a Szinpadi Szerzők Egyesületének stb. kiküldöttei, valamint a társadalmi élet számos kimagasló egyénisége. *Wertheimer Adolf*, az IMIT elnöke, üdvözölte először megleghangu beszédben a 70 éves *Kóbor Tamást*, a Társulat irodalmi és felolvasó bizottságának elnökét.

«Közvetlenül ismerem — ugymond — az ünnepeltnek nemes lelkületét, aki nekünk nemcsak a mi aranytollu, hanem aranyszivű *Kóbor Tamásunk* is. A felekezet nevében *Stern Samu*, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának és a Pesti Izr. Hitközségnek elnöke köszöntötte az ünnepeltet s azt hangoztatta, hogy *Kóbor Tamás* ugyanakkor, amikor disze a zsidó felekezetnek, fémjelzett értéke az egyetemes magyar irodalomnak és az egyetemes magyar publicisztikának is, aki minden magyar polgárnak jogáért, igazságáért és megbecsüléséért harcol, *Balassa József*, az Otthon Írók és Hírlapírók Köre üdvözlétét tolmácsolta: «Ujságíró hivatásodban — ugymond — nagy szolgálatokat tettél a magyar publicisztikának, napról-napra valamelyik szerkesztőség asztalánál és több, mint harminc év óta a te lapodnál, az *Ujságnál*, amely a te neveddel összeforrott — és ez idő alatt egyenes vonalban haladtál a megrágalmazott liberalizmus, gondolat és emberi szabadság és igazság útján. Soha meg nem inogtál, soha le nem tértél, se jobbra, se balra. Magyar ujságíró voltál mindig, átérez-

ted azokat a kapcsolatokat, amelyek az országot és a nemzetet az egyetemes emberiséghez fűzik». *Kárpáthy Aurél* szellemes szavakban a Magyar Kritikusok Szindikátusának üdvözlétét hozta és *Kóbor Tamást* mint regényírót méltatta. *Mohácsi Jenő* a Magyar Szinpadi Szerzők Egyesülete és a PEN Club nevében beszélt s *Kóbor* drámairói munkásságát fejtegette. Végül *Kóbor Tamás* emelkedett szólásra a közönség tapsviharra közben és megköszönte az ünneplést. «Én még mint zsidógyerek — mondotta — a be nem fogadottak gettójából kikerültek, de a nemzetbe még be nem kerültek társaságában születtem. Egy évvel később történt az emancipáció és az anyatej után én már befogadott magyar gyerek voltam és mint magyar nevelkedtem. Az iskolában magyar szellemben tanítottak. Történelemből abban a józan liberális korszakban azt kaptam, hogy a világ legelső nemzetéhez tartozónak tartsam magam. Nincs külföldi nemzet a világon, mint a magyar. Nekem, mint zsidó gyerekeknek ez volt a lelki büszkeségem». Hangsúlyozta ezután *Kóbor Tamás*, hogy a magyar zsidó meg akar mindenkor maradni magyarnak, a magyar nemzet fiának, — és az nem érinti a zsidó valláshoz való tartozását.

KAMARA MOZGÓ

CHARLES BOYER-JEAN ARTHUR

Egy éjszaka
kezdődöttUnited Artists produkció
MAGYAR ÉS FOX HIRADÓElőadások kezdete: hétköznap 7/8, 8/8, 9/8, 10/8
szombat, vásár- és ünnepnap 4, 6, 8, 10

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Nyékhegyi István dr. november 1-én délután 2 és 3 óra közt felhívta a Szombat szerkesztőségét telefonon és közölte velünk, hogy miután a Szombat 1910-ben még nem létezett, ennél fogva a Dr. Kenéz-Kurländer Edével kapcsolatosan általa elmondottak tévedésen alapultak. Dr. Nyékhegyi István meg is magyarázta, hogy miként keletkezett a tévedés és a beszélgetés végén udvariasan bocsánatot kért. Ezzel az ügy a lovagiasság szabályai szerint el volna intézve. Azonban elvártuk volna, hogy a helyreigazító nyilatkozat a szokásos formák közt a Virradatban és az Esti Ujságban is megjelenjen. Nem? Nem!...

Olvasom

Burger besztercebányai gyógyszerész igen talpraesett és a Mult és Jövő-ben megjelent cikkben lándzsát tör a szefárd kiejtés meghonosításáért az istentiszteletnél, még a Palesztinán kívüli országokban is. A cikkíró fivére, dr. Burger Dénes ügyvéd barátunk, aki zsidó vonatkozású felszólalásaiban a héber szöveget a leghamisítatlanabb ungmegyei dialektusban ejti ki, mondja, hogy előbb a családi békét kell e tekintetben helyreállítani. A kérdés maga nem olyan egyszerű. Nem egész bizo-

nyos, hogy a mai szefárd kiejtés teljesen megfelel a régi bibliai kiejtésnek és az sem bizonyos, hogy a mi kiejtésünk teljesen hibás volna. Annyi tény, hogy Palesztinában ma-holnap a szefárd kiejtés lesz az uralkodó és így az, aki nálunk ebbe nem gyakorolta be magát, ha Palesztinába kerül, a legegyszerűbb beszélgetést sem tudja lefolytatni, még ha egyéb-iránt kiváló hebraista.

Nem olvasom

Lezajlott Debrecenben a rabbiválasztás. Tudni kell, hogy a debreceni statusquo hitközség teljesen konzervatív és például olyan a rituáliákra felfigyelő alrabbija van, aki beillenék orthodox főrabbinak. A hitközség a főrabbi-választásnál mást nem jelölt, mint a budapesti rabbiszeminárium növendékeit. Mi következik tehát ebből? Az, ha a debreceni statusquo hitközség találhatott a budapesti rabbiképzőből méltó embert, találhatna a pesti neológ hitközség is kellő embert a Rombach-utcai templomba másodrabbinak.

Nem olvasom

Kémeri Nagy Imrét veszély fenyegeti. Amint az Andrássy-úton olvastam, Magyar Árpád plakát-próféta kijelenti, hogy testvérének tekinti és megmosná a lábát is. Sőt, felszólítja névleg Pestnek egy-néhány rabbiját, hogy ugyanezt tegyék. — Nehogy nevezett hazafi kitegye magát ennek a hódolatnyilvánításnak, megállapítjuk, hogy Magyar Árpád igazi neve Stras-

mann Ábrahám, aki pesti orthodox családból származik és mivelhogyan látja, hogy az orthodoxok nem gondolnak minden nap a Messiásra, meg akarja váltani a világot plakátok útján.

Olvasom

A Heti Hírek első novemberi száma közli Erdélyi József drámai vallomását a vérvadás versről. A riportból megtudtuk, hogy Erdélyi csupán mellőztetése felett érzett sértődésében adta ki a szélsőjobboldali hétfői lapban az ominózus verset, amely már egy évekkel ezelőtt megírt verssorozatnak egyik – nem is egészen önálló – darabja volt. Nem értjük azért egészen a dolgot! Hát a sértődött költő rögtön a vérvád szörnyű fegyverét szegzi a zsidóság ellen? Különös dolog ez nagyon, annyival is inkább, mivel a Heti Hírek riportja szerint Erdélyi Józsefet Földi Mihály viselkedése háborította fel. Már pedig Földi Mihály köztudomás szerint – buzgó katolikus . . .

Olvasom

A Vatikán tiltakozott az ellen, hogy bizonyos olaszországi bort „Krisztus könnye” címen hozzanak forgalomba, mert profanizálást lát benne. A zsidó hagyomány ebben a tekintetben nem olyan érzékeny, mert az apokaliptikus zsidó legenda szerint Isten az igazakat az ítélet napján meg fogja vendégelni abból a borból, amely a teremtés hét napjától kezdve őrizve van a menyébi pincékben.

Olvasom

Belden, londoni anglikánus pap meg akarja reformálni az anglikánus egyház válsági törvényét és annak csinál propagandát, hogy a nem sikerült házasság felbontása miatt ne kelljen válopert indítani; elég, ha a felek az anyakönyvi hivatalban jelentkeznek és ott aláírásukkal igazolják, hogy nem kívánják folytatni a házasságot. Emiatt az

angol sajtó egyrésze felhőrdült, és a Telegraph nevű lap azt mondja: „Ha Belden főtisztelendő terve megvalósulna, Anglia rövidesen az örültek házára emlékeztetne.” A megtámadott reverend nem hagyja magát és a prédikációs székből így érvelt: „Szívem mélyéből meg vagyok róla győződve, hogy Jézus felfogása szerint cselekedtem, amikor javaslatommal előálltam. Krisztus idejében semmiség miatt felbontották a házasságot. Ezért és csakis ezért kívánta az Ur a házassági kötelék megerősítését. De azt nem kívánta, hogy a házasság mindörökké felbontható legyen, Az angol pap tehát Jézus tanában polémiát vél föllelni az akkori zsidó felfogással szemben. – A Talmudban ugyan az van: „Aki elválk, azért könnyeket ont az oltár, mert erre vonatkozik a próféta szava: elborítja a könny az Ur oltárát, mert hűtlenkedtél élettársad, frigyednek asszonya ellen.” De az is benne van: az ember válólevelet állíthat ki feleségének, ha elégette a rántást, vagy ha szebbet talált nála. Hogy egyeztethető ez össze? Némely magyarázat szerint az utóbbi kijelentés polemizál a keresztényeskedő felfogás ellen, amely a házasságot felbonthatatlannak akarja minősíteni, Az angol pap és a Talmud tehát egyet mond: a házasság felbonthatatlansága ellenkezik a szentirással, amelynek a házasság bensőségéről gyönyörű szavai vannak a prófétáknál, de amely az emberi szabadságot nem akarja örökre lekötöni. De a reverend ad absurdum veszi ezt a szabadságot.

Olvasom

A lebergi egyetem rektora a zavargások következtében lemondott állásáról. A haladó gondolkodású lengyel egyetemi tanárok körében növekszik az ellenállás a főiskolai gettó-intézkedésekkel szemben. Egy tanári konferencián a legtöbb felszólaló állást foglalt a varsói egyetem rektorának rendelkezése ellen, amely a zsidó diákokat külön padokba parancsolta. Az orvoskari professzorok követelik a rendelkezés visszavonását. Kotarbinszky tanár, az ismert böl-

csész és Csarnovszky szociológiai professzor kijelentették, hogy előadásaikon nem türik egyes diákcsoportok elkülönítését.

Olvasom

A lengyel főváros felső tizezrét hatalmas társadalmi szenzáció tartja izgalomban. Az antiszemita sajtó botrányt szit abból az alkalomból, hogy Radziwill Mihály 57 éves lengyel herceg feleségül veszi Jeanette Suchestov asszonyt, egy berlini nagyiparos 30 éves elvált feleségét, akivel az egyik olasz fürdőhelyen ismerkedett meg. Az antiszemita sajtó megbélyegzi a herceg elhatározását, aki az egyik legfényesebb lengyel történelmi név viselője. Radziwill herceg kijelentette a barátai előtt, hogy semmisen és senkisen tudja őt meggátolni abban, hogy szive választottját feleségül ne vegye.

Olvasom

Az egész bécsi sajtó hosszú méltatásokban foglalkozik a bécsi bőrgyógyászati iskola megalapítójával, Kaposi Móric professzorral, születésének századik évfordulója alkalmából. Kaposi, kinek szobra az egyetemi klinika tantermében áll, szegény kaposvári zsidó szülők gyermekéből lett korának legkiválóbb dermatologusa.

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123-049

VI NAGYMEZŐ U. 8

November 11-től

Martin és Osa Johnson

BORNEO

Végig magyarul beszél

Dick Foran, Anne Nagel

EMBER EMBER ELLEN

Izgalmas történet

Folyt. előadások kezdete; köznap 2, 4, 1/2, 6, 3/4, 8, 10, vasár- és ünnepnap 1/2, 2, 1/2, 4, 1/2, 6, 1/2, 8, 1/2, 10. Első előadás mérsékelt helyárakkal. Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt, vasárnap d. e. 10, ünnepnap d. e. 11 órától

Vasárnap d. e. 11: MÉLTÓSÁGOS K. A

Előzetes jelentés: november 18-tól

3:1 A SZERELEM JAVÁRA

Sós Endre előadásai a zsidó ifjúság problémáiról

A Pesti Izr. Hitközség ifj. csoportjai egymásután kérték fel előadások tartására Sós Endrét, az ismert publicistát, a *Szombat* illusztris cikkíróját, aki lapunk jubileumi albumát is szerkesztette. Sós Endre, aki minden ifj. szervezet pódiumán meg fog jeleni, eddig két helyen beszélt: a Bethlen-téri templomkörzet ifjúságának a Bethlen-téri iskola disztermében, a terézvárosi ifjúságnak pedig a Goldmark-teremben a zsidó ifjúság problémáiról. Előbbi helyen dr. Rott László, utóbbi helyen László Andor méltatták a kiváló újságíró.

Nagy sikere volt Sós Endrének a Kispesti Ifj. Egyesületben, ahol nagy számú előkelő közönség gyűlt egybe meghallgatására. Ott voltak: Ungár Sándor hitk. elnök, Fischof Henrik Chevra-elnök, özv. Haas Miksáné, a Nőegylet elnöknője, dr. Bände Zoltán főorvos, dr. Rosenfeld Mátyás főorvos és Breisach Miksa bankigazgató és mások. A bevezetőt dr. Ártándi József mondta, befejezésül dr. Révész Miklós méltatta Sós Endre publicisztikai és irodalmi munkásságát. Beszédét azzal fejezte be, hogy az egész ország zsidó ifjúsága követi az illusztris, bátor írót, aki nap-nap után kemény harcot vív felekezetünk jogaiért.

M. Kusewicki, a világhírű varsói főkántor nov. 24-én a Vigadóban

Mindenkinek élénk emlékezetében él az a feledhetetlen sikerű hangverseny, amelyet ez év elején adott M. Kusewicki, a világhírű varsói főkántor. A magyar sajtó egyhanguan állapította meg, hogy Kusewicki a világ legnagyobb énekesei közé tartozik hatalmas hőstenorja, énektechnikája és a férfiénekesnél szinte páratlan koloraturája avatja ezzé. M. Kusewicki most egyetlen hangversenyre ismét Budapestre jön, amelyet november 24-én, szerdán este 8 órakor ad a Vigadóban, teljesen új műsossal. A hangverseny után Kusewicki azonnal vonatra ül, mert három hét múlva kezdődik amerikai turnéja. Jegyek 1-6 pengős árban a Transcontinent hangverseny-irodában kaphatók V. Dorottya-u. 7. Tel. 383-133.

Három megtörtént eset

I. Adva van egy felekezeti pénzből élt ember. Az állását azáltal kapta, hogy a zsidó életben fél évszázaddal ezelőtt nagy szerepet játszó férfiu családjában alkalmazott kásasszonyt feleségül vett. Befutotta pályáját. Évtizedes működés után nyugalomba ment. Éközben a felesége kitért. Sőt fia is kitért. Őt magát szintén keresztény temetőbe hantolták el.

II. Adva van egy felekezeti intézménynél alkalmazott ferfiu. Az állását úgy kapta, hogy egy befolyásos felekezeti férfiu rokonát elvette. Elvált. Másodszor megnősült, elvett egy keresztény nőt, aki zsidó hitre tért. A házasság szétbomlott. A kiskorú gyermek most katolikus zárdában nevelkedik, az asszony vallási rovatát csak Nansenszerűen lehetne kitölteni.

III. Adva van egy szegény érdekszövetkezet törpe fizetésű alkalmazottja. Ezt az állását úgy kapta, hogy senki sem pályázott a rossz állásra. Székely leányt vett el szerelemből, aki később zsidóvá lett. A férj meghalt. A csinos özvegyet többen el akarják venni. Legutóbb komoly kérője is akadt. De a vallási kérdés nagy akadályokat gördített. Az asszony kijelentette, hogy az ő férje emlékének tartozik azzal, hogy semmiképen nem megy nőül máshoz, csak zsidóhoz. Igen jó pozícióban levő (mellékesen megjegyezve: Hitler-bajuszt viselő) kérőjének pedig megüzente, hogy akifez ő

menne, annak inkább pajesze legyen, de nem Hitler-bajusza.

Mind a három eset megtörtént. Ugylárszik, hogy a kis zsidó polgárság még tud téríteni, amennyiben a keresztény asszonnyal együtt eltöltött békés évek megkedveltetik a zsidóságot. Az intelligencia körében ez a hatás nincs meg. Ehhez hozzájárul, hogy felekezeti intézményből élő férjek valószínűleg úgy éltek, hogy az asszonyok tudták: a felekezeti intézmény szolgálatában lenni nem azonos a zsidóság szolgálatában állással, sőt néha eltenkezik vele, és ezért az asszonyok ösztönszerűségükben úgy érzik, hogy úgy kell tenni, mint a háboruban: az árulást szeretik, de az árulót megvetik; ők is férjük felekezeti állását szerelték, de a felekezetüket megvetették.

Rendkívül tanulságos és érdekes jelenség ez. Csak konstatálni lehet, mert a tanulságokat senkisem akarja levonni.

Angol kiadásu zsidó könyvek. A londoni Edward Goldston Ltd. zsidó könyvkiadó cég beküldte néhány kiadmányát szerkesztőségünkbe. Meglepetés! Soha nem látott kiállításban olyan könyvek, amelyeket látva és olvasva, azonnal érezni kell az angol zsidóság kivételes és kitűnő helyzetét és tekintélyét. Az egyik könyv, a „Book of Memory” — Jizkor — a gyászimákat tartalmazza. A könyvhöz művészi kiviteiü „Jahrzeltábla” is van mellékelve. — Mayerovitch, londoni rabbi szerkesztésében „Oneg Shabbos” címmel remekbekészült héber énekeskönyvet is kiadott az E. Goldston cég. A könyvek azt igazolják, hogy a tökéletes egysnjoguságot és szabadságot élvező angol zsidók aszimilációjuk mellett is hűséges fial a zsidó vallásnak.

Gyászistentisztelet Dr. Glücksthal Samu emlékére

A Pesti Izr. Hitközség előljárósága kegyeletes érzelmeinek téve eleget, november 7-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a Dohány-utcai templomban dr. *Glücksthal Samu* emlékére gyászistentiszteletet rendezett, amelyen nagyszámu közönség vett részt. A gyászal borított oltári emelvényen foglalt helyet dr. *Glücksthal Samu* özvegye és családja. A magyar felsőház tagjai közül megjelentek dr. *Lang Lajos*, dr. *Papp József*, *Székcács Antal* és *Vida Jenő*. Testületileg jelent meg a Pesti Izraelita Hitközség előljárósága: *Stern Samu* elnök, dr. *Barna Károly*, dr. *Dési Géza*, *Ledermann Mór*, *Nagy Andor*, dr. *Rosenák Miksa*, *Vértes Emil*, dr. *Zafler Emil* előljárók és *Eppler Sándor* főtitkár, az Orsz. Iroda részéről *Szántó Jenő* alelnök és dr. *Bakonyi László* főtitkár, a Pesti Szentegylet részéről *Krámer Miksa* elnök, *Lunzer Pál* alelnök, *Bánó Dezső*, *Landesmann Márk*, *Steiner Marcel*, *Wertheimer Lajos* előljárók és dr. *Endrei S. Henrik* igazgató-főtitkár, a rabbiszeminárium részéről *Wertheimer Adolf* elnök. Testületileg megjelent a Dohány-utcai templom templomi előljárósága *Wiener Mór* templomi előljáró vezetésével, továbbá a testvérhitközségek, a felekezeti intézmények, valamint a nőegyletek vezetőségei, végül az iskolák ifjusága. A gyászistentiszteleten *Ábrahámsóhn Manó* főkántor funkcionált, majd dr. *Hevesi*

Simon vezető-főrabbi mondott emelkedett szellemű emlékbeszédet dr. *Glücksthal Samu*ról, megragadó szavakkal méltatva azokat a közéleti és felekezeti érdemeket, amelyekkel dr. *Glücksthal Samu* nevét maradandóvá tette és amelyek példaadásul szolgálhatnak az ifjuság számára. — Gászzsoltárral ért véget a megkapó gyászistentisztelet.

Goldberger Henrik, a Pesti Izr. Hitközség és Chevra Kadisa képviselőtestületi tagja, valamint a Sashalomi Izr. Hitközség örökös elnöke és neje, szül. *Princz Antónia* folyó hó 10-én ünnepelték 25 éves házassági évfordulójukat. Ez alkalommal több jótekonysági intézethez juttatták el adományukat és az Izr. Szünidei Gyermektelepnél egy ágyalapítványt létesítettek.

Halálozás. Széles körökben nagy részvétet keltett az ismert ügyvéd, vármegyei tb. főügyész: *Dr. Hegyi József* 51 éves korában, rövid betegség után bekövetkezett halála. Kedves, művelt, konzervatív hajlamu ember hagyott itt bennünket időelőtt. *Klein Boldizsár* vejét gyászolja benne. November 7-én temették el a rákoskereszturi temetőben Nagy részvéttel kísérték el utolsó útjára nagyszámu barátai és tisztelői. A gyászbeszédet dr. *Fischer Benjamin* Rombach-utcai rabbi tartotta.

Raffy Ádám: A LÉLEKLÁTÓ. A magyar olvasóközönségnek még élénk emlékezetében van a múlt év őszén megjelent Raffy Ádám: «A máglya» című Giordano Burno életrajzi regényének nagy sikere. A fiatal erdélyi író most bocsátotta közre második regényét, amelynek «A léleklátó» a címe, tartalma pedig Mesmer doktor-nak, vagy ahogy akkortájt mondták, «A magnetikus csodadoktor»-nak, az életregénye. Ha végig olvassuk ezt a szép regényt, megtudjuk az író magasabbrendű céljait is: egy orvosi figurán keresztül humanista könyvet irt, amely az elmélyedő olvasót a humanizmus nagy gondolataira akarja figyelmissé tenni. Raffy Ádám valami egész sajátos írói készséggel és bámulatraméltó adatbeli felkészültséggel írja meg és mozgatja alakjait és ezért második könyvével is biztosan meghódítja olvasóit, sőt híveinek számát jelentékenyen növelni fogja. A Rózsavölgyi cég kiadásában megjelent, nagy gondal kiállított mű bolti ára egészvászonkötésben 6 P.

Nem olvasom

Szendy polgármester állítólag tanulmány tárgyává akarja tenni a rituális vágatást, amely egyes „szakértők” szerint nem eléggé humánus. Néhány évvel ezelőtt is voltak már ehhez hasonló tanulmányozások, melyeknek az lett a végső rezüméje, hogy a rituális vágás sokkal humánusabb, mint bármely más módszer. Reméljük, hogy az egész hír téves, mert ez valószínű csapást jelentene a váláshoz hű zsidóság részére, de érzékenyen sujtaná még a nem zsidó mészárosokat is.

Olvasom

Czinczenheim József, akit Zsolt Béla cikkeiből olyan jól ismerünk, — nem jutott be egy magyar egyetemre sem, ellenben a párisi egyetem hallgatója. A tehetséges debreceni zsidó diák 48 órai párisi tartózkodás után pályázott a világkiállítás matematikai versenyén és mit tesz Isten, — kapásból megnyerte.

Ki volt az uzsorás?

Alább közlünk egy cikkecskét a hangjában egyre felelőtlenebb «Esti Ujság»-ból. Ha ezt egy zsidó orgánus közölné, bizonyára azt kiáltaná nevezett laptársunk, hogy *nemzetgyalázást jelent a magyar multum vonatkozólag*. Kiderül ugyanis a cikkből, hogy a középkorban a nép felé a zsidók uzsorásokként szerepeltek, de valójában kiuzsorázottak voltak,

mert igazi uzsorás a zsidókat oltalmazó király volt. A cikk a következő:

«1436. November 4. Zsigmond király kiváltságot ad a zsidóknak. Megújítja a 185 évvel előbb — IV. Béla királytól kapott — szabadalmait, sőt meg is toldja: hogy, ha keresztény zsidótól vesz kölcsönt és a kamat iránt előre meg nem egyeztek, a hitelező hetenkint két százalékot számíthat. Ellenben: a zsidó, minden vagyonából köteles harmadrészt «koronázási adó» címén a királyi kincstárnak adni. A zsidót IV. Béla a tatárjárás után, az ország benépesítése, a gazdasági vérkeringés megindítása szempontjából kiváltságolta, és a királyi kincstár azért veszi oltalomba, mert a zsidót a kincstár a maga szolgájának, a királyi kamara tulajdonának, királyi jobbágnak tekinti. Üzérkedhetik, gazdagodhatik a zsidó, de aztán, ha a kincstár pillanatnyi pénzzavarba esik, ami, különösen háboru idején gyakran megesik, akkor a zsidóhoz fordul, nem annyira kérve, mint inkább elrendelve bizonyos «hadi kölcsön» helyesebben mondva «hadi-költség» sügős beszolgáltatását.

Feigl L. H. gyöngyösi főrabbi november 4-én a Zsidó Szabadegyetem előadás-sorozatában mélyenszántó, nagy érdeklődést keltő előadást tartott „Abarbanell” címen.

Lukács könyvkereskedés és kölcsönkönyvtárban (Nádor-u. 8.) állandóan a legújabb magyar és idegen nyelvű könyvek kaphatók.

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA	FUCHS	V. NÁDOR U. 5.
TOKAJI	AKORONAJA	TEL 181-2-74
		TOKAJI MINTAPINCE
		FUCHS LÁSZLÓ

Gyászistentisztelet Munkácsi Bernát dr. emlékére. A Pesti Izr. Hitközség előljárósága november 1-én, hétfőn délután negyed 5 órakor a Dohány-utcai izraelita templomban *Munkácsi Bernát dr. emlékére* gyászistentiszteletet rendezett, amelyen testületileg jelent meg a hitközség előljárósága *Stern Samu* elnök vezetésével, az Izraelita Országos Iroda *Szántó Jenő* alelnökkel az élén, a felekezeti intézmények és nőegyletek vezetőségei és az izraelita iskolák ifjúsága. A Magyar Tudományos Akadémia részéről *Kunos Ignác, Mahler Ede, Mellich János, Németh Gyula* és *Zsirai Miklós* egyetem tanárok jelentek meg a gyászistentiszteleten, amelyen *Ábrahámsohn Manó* főkántor funkcionált és *Hevesi Ferenc dr.* rabbi méltatta emelkedett szellemű beszédben *Munkácsi Bernát dr.-nak*, a nagy tudósnak és a hitközség negyven éven át volt tanfelügyelőjének érdemelt.

Helyreigazítás. Mult számunkban *Weisz Márk* ünnepléséről írt cikkünkbe sajnálatos nyomdahiba csúszott be. Az ünnepezt *Weisz Márkot* ugyanis *dr. Schreiber Lajos* józsefvárosi körzeti rabbi áldotta meg.

A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet minden évben ünnepélyes keretek között Isten nevének megszentelésével helyezi ebédeltetési akcióját teljes üzembe. *Eichbaum Mórné* elnök üdvözölte a nagyszámban megjelent vendégeket, a körzet előljáróságát. Itt említjük meg, hogy az egyesület, mely immár 28 éve működik, ebben az évben is rendez feltuházási akciót és kérve kéri a nemeszívű emberbarátokat, küldjék el adományukat!

„Borneo” c. expedíciós filmet — végig magyar beszéddel — mindenkinek meg kell néznie! Ezenkívül az *Ember ember ellen* című izgalmas történet és aktuális világhírő a Tivoliban (Nagymező-u. 8.) Jegyrendelés telefonja 123-049.

Nagy Andor: Tavasz Váradon. (Epocha kiadás). Most jelent meg könyvalakban *Nagy Andornak*, az Esti Kurír kiváló munkatársának kitűnő regénye, amely Ady fiatal-ságáról szól. A mesteri kézzel írott mű több, mint regény — élő történet és örökbecsű documentum humanum mindenkinek, aki szerette és olvasta Ady műveit.

Halálozás. *Sirota Sándort*, a budai izr. hitközség főkántorát és nejét súlyos csapás érte: 8 éves kis leányuk, *Ágika* elhalálozott. November hó 8-án temették el nagy részvét mellett.

Sándor Pál a VAC néhai alelnökének sirkőfelavatása. Sándor Pálnak, a jeles tornászvezetnek, aki a VAC alelnöke volt, siremlékét vasárnap avatták fel a farkasréti temetőben, melyen az Országos Torna Szövetség és sportéletünk más vezetői is nagy számmal jelentek meg. A megható felavató beszédet dr. Kohn Zoltán rabbi, a VAC alelnöke tartotta. A VAC-zászló tisztelgésével ért véget a kegyeletes ünnepség.

A szociális tanfolyam megnyitása. A Pesti Izr. Hitközség és az Országos Izr. Patronázs Egyesület szociális tanfolyama, amelynek előadásai hetenkint egyszer, szerdán délután 4-6 óráig lesznek a Goldmark teremben, november 17-én délután 4 órakor tartja megnyitó előadását a Goldmark-teremben, VII. Wesselényi-u. 7, II. em. Megnyitó beszédet mond *Stern Samu*, az Orsz. Iroda és Pesti Izr. Hitközség elnöke. Előadást tartanak: báró *Hatvani Bertalan dr.* a Patronázs Egyesület elnöke: «A tanfolyam célja és feladatai», *Hevesi Simon dr.* vezető főrabbi: «Szociális törvények a Szentírásban» és *Lukács Sarolta*, a Magyar Vöröskereszt Egylet alelnöke: Jótékonyág helyett szociális gondozó munka» címmel. — A további előadásokat hétről-hétre közöljük.

ODEON FILMSZINHÁZ

Rottenbiller-u. 37/b

Telefon: 130-263

November 11-étől

Tőkés Anna, Páger, Kabos, Turay I

HOTEL KIKELET

Vadnay L.—Ábrahám P. zenés vigjátéka

HARC A TENGER ALATT

Izgalmas történet

VILÁGHIRADÓ

Folytatólagos előadások kezdete: köznap 1²/₅, 7, 1¹/₂10, vasár- és ünnepnap 1¹/₂2, 1¹/₂4 1¹/₂9, 1¹/₂8, 1¹/₂10.

Az első előadás mérsékelt helyarakkal. Jegyelővétel köznap egy órával az előadás megkezdése előtt, vasárnap d. e. 10, ünnepnap d. e. 11-től

VASÁRNAP d. e. 1¹/₂ 1-kor FILMMATINÉ:

Méltóságos kisasszony

Előzetes jelentés: November 18-tól

3:1 A SZERELEM JAVÁRA

Bársony Rózsi, Dénes Os. kir, Kiss Manyi, Halmay

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. Kenéz-Kurländer Ede, Budapest, VI. Gr. Zichy Jenő-utca 43
Telefon: 127-125 — Előfizetési ár: egész évre 30 P, egyszerű papíron 20 P. Postatakarékpénzt. szá. sz. 16760

Auer nyomda (bérleők Gerő Testvérek) VIII. Rákóczi-ut 11 — Telefon 130-940